

FIKİH

- İSLAM İBADET ESASLARI
- İSLAM HUKUKU
- İSLAM FİKİH USULÜ
- GÜNCEL FİKHÎ MESELELER

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Temizlik

Kur'an'da;

- Boşanmış kadınların üç hayız/temizlik süresi iddet bekleyeceği,
- Hayızdan kesilen veya henüz hayız görmeyen kadınların iddetinin ise üç ay olduğu,
- Kocasını ölen kadının iddetinin ise dört ay on gün olduğu,
- Hamile olan kadının ise doğumla iddetinin bittiği yer almaktadır.

Hanefî mezhebine göre âdetin en az süresi 3, en uzun süresi 10 gündür. İki âdet arasında kalan en az temizlik süresi de 15 gündür.

Şafilere göre ise en azı bir gün ve bir gece, en çok on beş gündür.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

	FİİLLER	HANEFİ	ŞAFİİ	MALİKİ	HANBELİ
1	Elleri dirseklerle beraber yıkamak	Farz	Farz	Farz	Farz
2	Yüzü yıkamak	Farz	Farz	Farz	Farz
3	Baş a mesh yapmak[1]	Farz 1/4	Farz - asgari	Farz- Kaplama	Farz- Kaplama
4	Ayakları topuklarla beraber yıkamak	Farz	Farz	Farz	Farz
5	Uzuvları peş peşe yıkamak (muvalat)[2]	Sünnet	Sünnet	Farz	Farz
6	Tertibe riayet etmek(ayete istinaden)	Sünnet	Farz	Sünnet	Farz
7	Niyet etmek	Sünnet	Farz	Farz	Farz
8	Uzuvları ovalayarak yıkamak	Sünnet	Sünnet	Farz	Sünnet
9	Besmele ile başlamak	Mendup		Sünnet	Farz

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

Maide 5/6

Mest Üzerine Mest

Abdest alacaksın

Mest giyeceksin

Abdestini bozacaksın.

Abdestini bozduğun andan itibaren mest süresi başlar.

Yolcular için 72 saat; mukimler için 24 saat'tir.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Vacip Namazlar:

- Vitr namazı
- Ramazan ve Kurban bayramları namazı
- Nezir namazı
- Bozulmuş nafil namazın kazası

Sünnet Namazlar:

- Revatib namazlar (Vakit namazlarla birlikte düzenli olarak kılınan namazlardır)

Nafil Namazlar:

Regaib namazlar (Yukarıdakiler dışında kılınan namazlardır. Tatavvu/gönüllü namazları da denilmektedir)

- Teheccüd	- Kuşluk (Duha)	- İstihâre
- Husuf (Ay)	- Kûsûf (Güneş)	- Tesbih
- Evvabin	- İstiska (yağmur)	- Hacet
- T. Mescid	- Tövbe	- Şükür

Namazın Şartları

Hadesten taharet
Necasetten taharet
Setr-i avret
İstikbal-i kıble
Vakit
Niyet

Namazın Rukünleri

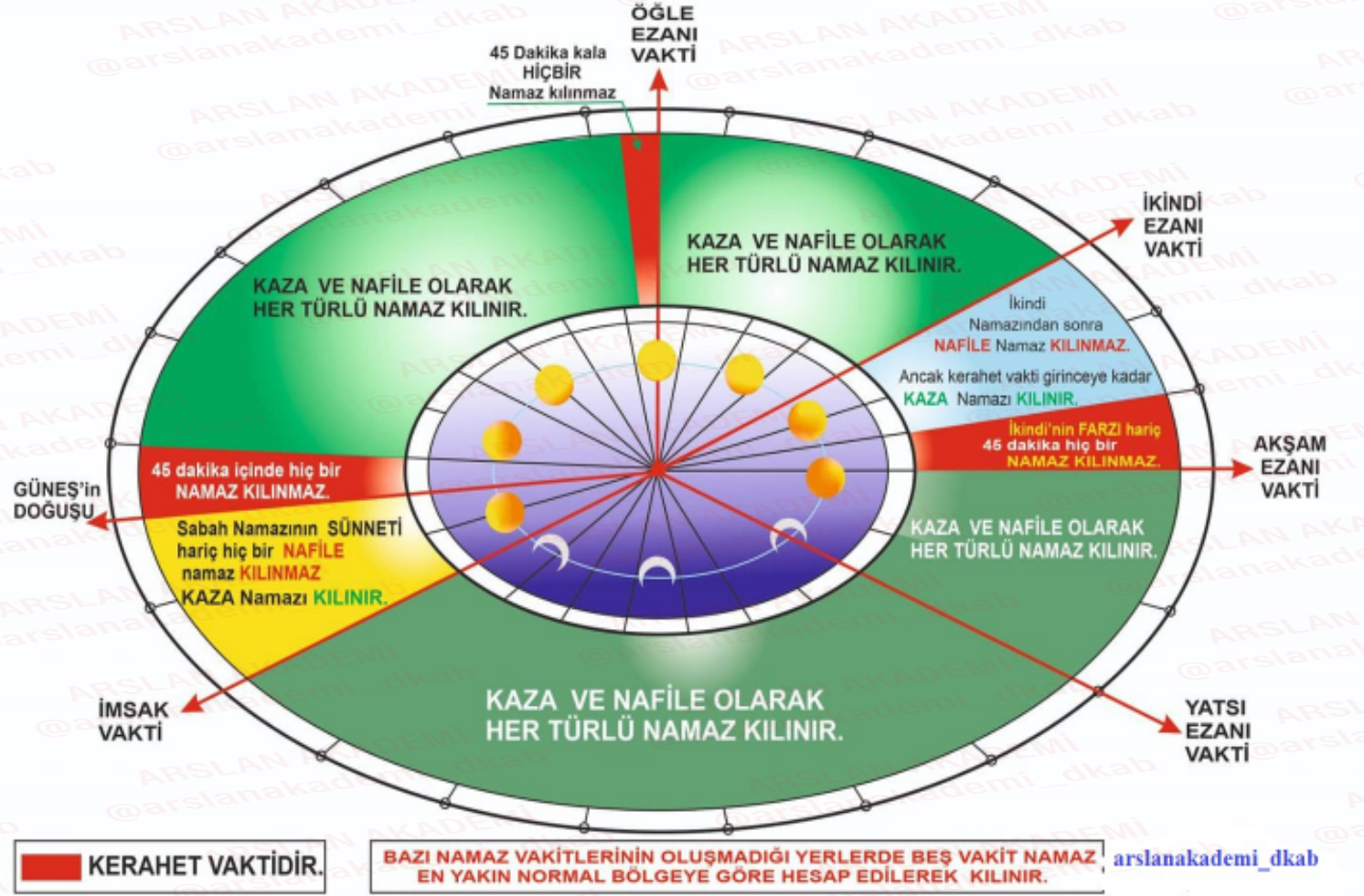
İftitah tekbiri
Kıyam
Kıraat
Ruku
Secde
Kade-i ahire

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

24 SAATİN NAMAZ VE KERAHET VAKİTLERİ

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

1. Fecrin doğmasından sonra sabah namazının sünneti dışında nâfile namaz kılınmaz.
2. Sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğuncaya kadar,
3. İkinci namazını kıldıktan sonra güneş batıncaya kadar,
4. Akşam namazının farzından önce,
5. Bayram namazlarından önce, ne evde ne camide,
6. Bayram namazlarından sonra, camide,
7. Arafat ve Müzdelife cem'leri arasında,
8. Farz namazın vaktinin daralması durumunda,
9. Farza durulmak üzere kamet getirilirken (Sabah namazının sünneti bundan müstesnadır).
10. Cuma günü hatibin minbere çıkmasından cuma namazı sona erinceye kadar nâfile namaz kılınmaz.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

1- İftitah Tekbiri: Namaza başlama tekbiridir. Farzdır

2- Tahrim Tekbiri: Namaza dururken niyet esnasında eller yan taraflarda iken, avuçların içini arkasına doğru döndürüp dünyayı kendimize haram kılma anlamındaki tekbirdir. İftitah tekbirinin bir diğer adıdır.

3- Teşrik Tekbiri: Arefe günü sabah namazından başlayıp Kurban bayramının dördüncü günü ikindi namazına kadar devam eden ve 23 vakit boyunca her farz namazın akabinde getirilen tekbirdir. Vaciptir

4- İntikal Tekbiri: Namaz kılarırken, rüküya ve secdeye eğilirken, secdeden ve kade-i ula'dan kalkarken okunan tekbirlerdir. Sünnettir.

5- Zevaid Tekbirler: Bayram, Vitir ve Cenaze namazlarında fazladan getirilen ziyade tekbirlerdir. Bayram ve vitir namazlarındaki vacip, Cenaze namazındaki farzdır.

İMAMA UYANIN (MUKTEDİ) HALLERİ

a) **Müdrîk:** Namazı tamamen imamla birlikte kılan kimseye **müdrîk** denir. İmama en geç birinci rek'atın rükûunda yetişen kimse o rek'ata yetişmiş sayılır ve müdrîk adını alır.

b) **Lâhik:** İmama birlikte namaza başlamasına rağmen, namaz esnasında başına gelen bir durum sebebiyle namaza ara vermek zorunda kalan ve bu sebeple namazın bir kısmını imamla birlikte kılamayan kimseye **lâhik** denir

c) **Mesbûk:** İmama namazın başında değil, birinci rek'atın rükûundan sonra, ikinci, üçüncü veya dördüncü rek'atlarda uyan kimseye **mesbûk** denir.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Seferilik Hükümleri

- 1- Orucun kazaya bırakılması
- 2- Mest üzerine meshin 72 saat olması
- 3- Dört rekatlı namazların iki rekat olarak kılınması (Hanefilere göre ruhsat değil, azimettir)
- 4- Cuma namazının farziyetinin kalkması
- 5- Kurban kesme vacibiyetinin kalkması
- 6- Yolda kalmış zengine zekat vermek

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

a) Vatan-ı aslî

Bir insanın doğup büyüdüğü veya evlenip içinde yaşamak istediği veya içinde barınmayı kastettiği yere vatan-ı aslî denir. Vatan-ı aslîden başka yere iş, görev vb. sebeplerle veya yerleşmek üzere göçülünce yeni yer vatan-ı aslî olur, eski yer bu vasfını kaybeder.

b) Vatan-ı ikamet

Bir kimsenin doğduğu, evlenip ailesini yerleştirdiği veya kendisi yerleşmeye karar verdiği yer olmamak kaydıyla, kişinin on beş günden fazla kalmak istediği yere vatan-ı ikamet denir.

c) Vatan-ı süknâ

Bir yolcunun on beş günden az kalmayı planladığı yere vatan-ı süknâ denir.

Bir kimse doğup yerleştiği veya karısının yerleştiği yere varınca seferî olmaz. Sadece gideceği bu yer sefer mesafesi uzaklığında ise yolculuk esnasında seferî olur.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Namazların Cem Edilmesi

Âlimler, hac zamanında Arafat'ta öğle ile ikindinin öğle namazının vaktinde birlikte kılınması (cem'-i takdîm) ve Müzdelife'de akşam ile yatsının yatsı namazının vaktinde birlikte kılınması (cem'-i te'hîr) konusunda **görüş birliği etmişlerdir.**

Cem'î kabul edenlere göre, iki namazın cemedilmesini câiz kılan sebepler, ayrıntıdaki görüş ayrılıkları bir tarafa bırakılacak olursa şunlardır:

1. Yolculuk (Hanefiler hariç cumhur),
2. Olumsuz hava şartları (Hanefiler hariç cumhur)
3. Hastalık, (Maliki+Hanbeli)
4. İhtiyaç ve meşguliyet. (Hanbeli)

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

NAMAZI BOZAN ŞEYLER

1. Namazda konuşmak
2. Amel-i kesîrde bulunmak
3. Yönü kıbleden çevrilmek.
4. Bir şey yiyip içmek
5. Özürsüz olarak boğaz hırıldatmak (tenahnuh etmek)
6. Üf, tüh diyerek bir şeyi üfleme veya bezginlik göstermek ve uf, puf gibi şeyler söylemek veya ah, oh demek.
7. İnlemek
8. Gülmek
9. Farkında olmayarak veya unutarak yapılmış olsa bile avret yeri açık iken veya üzerinde namaza mani miktarda bir necâset bulunuyorken bir rükün eda etmek
10. Bir namazı eda ederken vakit namazları dışındaki namazların vaktinin çıkması
11. Teyemmüm ile namaz kılmakta iken kullanılması mümkün suyu görmesi.
12. Özür sahibi olan/mazereti bulunan kişinin özrünün ortadan kalkması
13. Mest üzerine meshetmiş olarak namaz kılarken, mesih süresinin dolması durumunda namaz bozulur
14. Namaz kılarken herhangi bir sebeple abdest bozulursa namaz da bozulmuş olur.

Faite: Daha önce kılınamayan namaz, kaçırılan (kazaya kalan) namaz

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Erkeklerin cemaatle namaz kılmaları;

Hanbeliler – Farz-ı Ayn

Şafiler – Farz-ı Kifaye

Hanefi + Malikiler – Müekked sünnet

Saf Düzeni ve Kadının Namazda Erkeğin Hizasında Bulunması

("muhâzâtü'n-nisâ")

Hanefî âlimlerine göre şu şartların bulunması halinde erkeğin namazı bozulur:

1. Kadının ayağının erkeğin ayağıyla aynı hizada veya daha önde olması.
2. Namazın mutlak yani rükûlu ve secdeli olması.
3. Kadının bulûğ çağına ulaşmış veya yaklaşmış olması.
4. Kadının temyiz gücüne sahip bulunması.
5. Kadınlarla erkeklerin aynı namazı aynı imama uyararak kılması.
6. Kadınla erkek arasında muhâzâta engel bir durumun bulunmaması.
7. Kadınla erkek arasında mekân birliğinin bulunması.
8. Kadınla erkeğin yönlerinin bir olması.
9. Muhâzâtın en az namazın bir rüknünü eda edecek kadar bir süre devam etmesi.
10. İmamın namaza başlarken kadınlar için de imâmete niyet etmiş olması.

CUMA NAMAZI

Vücûb Şartları

- Erkek olmak
- Mazeretsiz olmak
- Hürriyet
- Mukim olmak

Sihhat Şartları

- Vakit
- Cemaat
- Şehir
- Cami
- İzin
- Hutbe

Hutbenin Şartları

1. Vakit içinde okunması.
2. Namazdan önce olması.
3. Hutbe niyetiyle okunması.
4. Cemaatin huzurunda irad edilmesi.
5. Hutbe ile namaz arasının, yiyip içmek gibi namaz ve hutbe ile bağdaşmayan bir şeyle kesilip ayrılmaması

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

BAYRAM NAMAZI

Hanefî mezhebinde, cuma namazının vücûb şartlarını taşıyan kimselere **vâciptir**.

Şâfiî ve Mâlikîler'e göre **müekked sünnet**,
Hanbelîler'e göre ise **farz-ı kifâyedir**.

cuma namazında hutbe sıhhat şartı olduğu halde, bayram namazında sünnettir.

hutbe cuma namazında namazdan önce, bayram namazında ise namazdan sonra okunur.

Bayram namazının diğer namazlardan kılınış bakımından farkı, bunun her rek'atında üçer fazla tekbir olmasıdır. Bu fazla tekbirlere "zâit tekbirler" denir

Bayram namazında iç ezan yok iken Cuma namazında iç ezan vardır

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Sehiv Secdesi Yapılması Gereken Durumlar

1. Rükün tekrarı
2. Takdim ve tehir
3. Ara verme
4. Kıraat eksikliği veya fazlalığı
5. Öğle namazının ilk oturuşunda namazı tamamladım zannıyla selâm verdikten sonra henüz iki rek'at kılmış olduğunu, geriye iki rek'at kaldığını anlayan kişi, kalkıp namazını tamamlar, sonra sehiv secdesi yapar
6. Sehiv secdesi yapması gereken kişi, bunu unutarak selâm verse, araya dünya kelâmı da girmeden sehiv secdesi yapması gerektiğini hatırlasa, mescidden çıkmadıkça ve söz söylemedikçe (biriyle konuşmadıkça) sehiv secdesi yapabilir
7. Kıldığı rekat sayısında şüpheye düşme
8. Nafile ve vacip namazların her rek'atında, farz namazların ilk iki rek'atında Fâtiha sûresini terketmek
9. Farz namazların ilk iki rek'atında, vâcip ve nâfile namazların her rek'atında Fâtiha'dan sonra, zamm-ı sure okumamak
10. Farz olan kıraati ilk iki rek'atta yerine getirmemek.
11. Fâtiha'yı, eklenecek sûreden önce okumamak.
12. Tek başına namaz kılarken öğle ve ikindi namazları ile gündüz kılınan nâfile namazlarda gizli okumamak

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

13. Cemaatle kılınan namazlarda imamın sesli okuması gerektiği namazlarda sesli okumaması, sessiz okuması gereken namazlarda sessiz okumamak
14. Secdede alın ile birlikte burnu da yere koymamak.
15. Üç ve dört rek'atlı namazlarda ikinci rek'atın sonunda oturmamak (ka'de-i ûlâ = ilk oturuş).
16. Namazların gerek ilk, gerekse son oturduğunda teşehhütte bulunmamak, yani Tahiyât'ı okumamak.
17. Namazın sonunda sağ ve sol tarafa selâm vermemek
18. Farz olan fiillerin sırasına riayet etmemek
19. Farz olan fiili geciktirmek
20. Vitir namazında Kunut duası okumamak Ebû Hanîfe'ye göre vacip
21. Ramazan ve kurban bayramı namazlarının her iki rek'atında ilâve (zâit) üçer tekbir almamak
22. Ta'dîl-i erkâna riayet etmemek
23. Namazdayken secde âyeti okunmuşsa tilâvet secdesi yapmamak

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Şevval orucu: *Razaman* ayından sonraki ay, şevval ayıdır. Şevval ayında altı gün oruç tutmak müstehaptır.

Aşure orucu: Muharrem ayının 9 ve 10 veya 10 ve 11. Günlerinde iki gün olarak tutulan, Yahudilere benzememek adına bir tek günle yetinilmeyen, Ramazandan sonraki en faziletli olan oruçtur

Eyyam-ı Bid: Her ayın 13.14 ve 15. Günlerinde olmak üzere üç gün oruç tutmaktır

Pazartesi-Perşembe Orucu: Her hafta pazartesi ve perşembe günleri oruç tutmak da teşvik edilmiş bir nâfiledir.

Zilhicce Orucu: Zilhicce ayının ilk dokuz gününde oruç tutmak tavsiye edilmiştir.

Haram Aylarda Oruç: Haram aylar olarak anılan zilkade, zilhicce, muharrem ve receb aylarında, perşembe, cuma ve cumartesi günleri oruç tutmak müstehaptır.

Şâban Orucu: Şâban ayında oruç tutmak müstehap sayılmıştır. Âişe vâlidemizin belirttiğine göre Peygamberimiz en çok orucu şâban ayında tutmuş, şâban ayının tamamını oruçla geçirdiği olmuştur.

Dâvûd Orucu: Gün aşırı oruç tutmak yani bir gün oruç tutup ertesi gün tutmamak

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

KEFARETLER	KÖLE VAR MI?	ORUÇ VAR MI?	ORUÇ PEŞPEŞE ŞART MI?	FAKİR DOYURMA VEYA GIYDIRME VAR MI?	KURBAN VAR MI?	SIRALAMAYA UYMAK ŞART MI?	KAYNAK
ORUÇ	✓	60 GÜN	✓	60 FAKİR	X	✓	HADİS
ZIHAR	✓	60 GÜN	✓	60 FAKİR	X	✓	KUR'AN
ÖLDÜRME	✓	60 GÜN	✓	X	X	✓	KUR'AN
YEMİN	✓	3 GÜN	✓	10 FAKİR	X	X	KUR'AN
İHRAMLİ TRAŞ	X	(3)+(7) GÜN	X	6 FAKİR	✓	X	KUR'AN+HADİS
İHRAMLİ AVLANMA	DENGİNİ KURBAN ET VEYA BEDELİNİ TASADDUK ET VEYA BEDELİYLE KURBAN KES VEYA BEDEL MİKTARINDA ORUÇ TUT						

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Kefâretlerle İlgili Genel Kaideler

1. Mazeretsiz olarak oruca ara veren veya kefâret orucu dışında bir oruç tutmak suretiyle kefâret orucunu kesintiye uğratan kişi kefâret orucuna yeniden başlar.
2. Zihâr kefâretinde, kefâret orucu bitinceye kadar hakkında zihâr yaptığı karısı ile cinsî ilişkide bulunmaması, aksi takdirde oruca yeniden başlaması gerekir.
3. Oruç kefâretindeki iki ay orucun da peş peşe tutulması gerekir. Hayız hali dışında hastalık, yolculuk gibi bir mazeret sebebiyle oruca ara verilirse önce tutulanların yok sayılıp iki ay oruca yeniden başlanması gerekir.
4. Kefâret sebepleri araya kefâretin ifası (kefaretin ödenmesi) girmeden birden fazla olursa hepsi için bir kefâret ödeme yeterli olur.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Oruç Tutmanın Yasak Olduğu Günler:

- 1- Ramazan bayramının birinci günü, diğeri kurban bayramı günlerinde oruç tutmak haramdır
- 2- Hayız veya nifas halinde kadınların oruç tutmaları haramdır
- 3- Sadece aşure gününde oruç tutmak yahudilere benzemek ve onları taklit etmek anlamını içerdiği için mekruh sayılmıştır.
- 4- Kimi âlimlere göre sadece cuma gününde veya sadece cumartesi gününde oruç tutmak,
- 5- Nevruz ve mihrican günlerinde oruç tutmak tenzîhen mekruhtur.
- 6- Şek günü oruç tutmak mekruhtur.
- 7- İki veya daha fazla günü, arada iftar etmeksizin birbirine ekleyerek oruç tutmak mekruhtur. Buna visâl orucu (savm-i visâl) denir.

NİYET ZAMANI

Gün batımından - Kuşluk vaktine kadar

- * Nafile oruçlar
- * Vakti belirtilmiş adak oruçları
- * Ramazan orucu

Gün batımından – İmsak vaktine kadar

- * Ramazan orucunun kazası
- * Kefaret oruçları
- * Vakti belirtilmemiş adak oruçları
- * Nafile orucun kazası

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Sadece Kazâyı Gerektiren Durumlar

- * Hanefî fakihleri, beslenme amacı ve anlamı taşımayan ve esasen yenilip içilmesi mûtat (normal, alışılmış) olmadığı gibi insan tabiatının meyletmediği şeylerin yenilip içilmesi
- * Kasten ağız dolusu kusmak
- * Bayılmak veya delirmek
- * Sabah vaktinin girip girmediği konusunda şüphesi olan birisi yiyip içerken ikinci fecrin doğmuş olduğu ortaya çıksa
- * Güneş batmadığı halde battı zannıyla iftar açılrsa Unutarak yiyip içtikten sonra orucunun bozulmuş olduğu zannıyla veya gece niyetlenemeyip gündüz niyetlendikten sonra, gündüz yapılan bu niyetin niyet sayılmayacağı zannıyla günün geri kalan kısmında bilerek bir şey yiyip içmek veya cinsel ilişkide bulunmak orucu bozar
- * Hataen yiyip içmek

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Fıtır sadakasının vücûb şartları

1. Müslüman Olmak
2. Nisap Miktarı Mal Varlığı
3. Ehliyet
4. Velâyet ve Bakmakla Yükümlülük
5. Vakit

Hanefîler'e göre temel ihtiyaçlar dışında, nisab miktarınca malı olan kişilere göre fitre vaciptir.

- Mâlikî, Şâfiî ve Hanbelî mezheplerine göre ise, fıtır sadakasının vücûbu için zenginlik ölçüsü olan nisaba mâlik olmak şart olmayıp, zengin fakir her Müslümana farzdır

Oruç Tutmamayı Mubah Kılan Mazeretler

Seferî olmak

Hasta olmak

Gebe olmak veya çocuk emzirmek

Yaşlılık

İleri derecede açlık ve susuzluk

Zor ve meşakkatli işlerde çalışmak

Hayız ve Nifas halinde olmak

Canına veya bir uzvuna yönelik bir tehdide mâruz kalan kimse

Nafile oruç tutan kimsenin düğün ve davet yemeğine

çağrılması

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Bir Malın Zekâta Tabi Olması İçin;

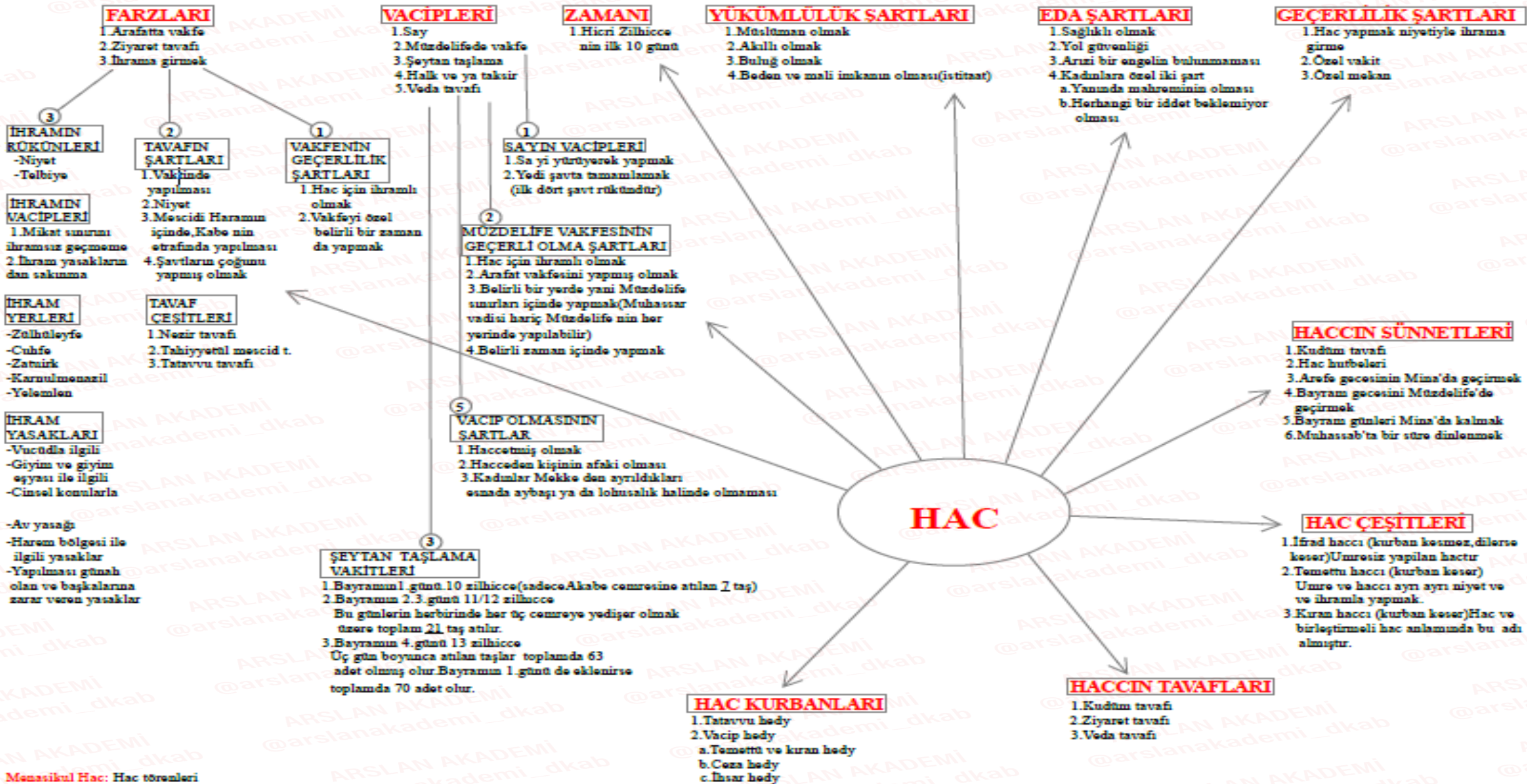
- ✓ Tam mülk olma (Akıl baliğ olmayanların toprak üründeki öşür zekata tabi)
  - ✓ Artıcı özelliğe sahip olma (Nema)
  - ✓ Nisaba ulaşmış olma (Hanefilere göre toprak ürünleri ve madenler hariç)
  - ✓ Tabii ihtiyaçlardan(havaic-i asliyye) fazla olma
  - ✓ Üzerinden bir yıl geçmiş olma (havelanü'l-havl) (Toprak Ürünleri hasat döneminde + Madenler çıkarıldığında)
  - ✓ Borç karşılığı olmama (Hanefilere göre borçlar düşürülür, Şafiilere göre düşürülmez)
- Şartları aranmaktadır

Zekât **usul (baba, anne, dede, nine)** ve fûrûa (çocuk ve torun) + Zenginlik küçük çocuğuna + Kariya + Ehl-i Beyt'e verilemez

Altın + Gümüş + Para + Ticaret Malları + Koyunlar: % 2.5 (1/40)

Toprak Mahsülleri : 1/10 + 1/20

Madenler : 1/5

Menasikül Hac: Hac törenleri

Haccı Ekber: Büyük hac (normal hac) aynı zamanda arefesi cumaya rastlayan hac

Haccı Asgar: Küçük hac (umre)

NOT: Herbir rakam hangi maddenin numarasını taşıyorsa onun açıklaması vermektedir.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Bir kimsenin kurban kesmekle yükümlü olabilmesi için dört şart aranır:

1. Müslüman olmak.
2. Akıllı ve bulûğa ermiş olmak.
3. Mukim olmak, yani yolcu olmamak.
4. Belirli bir malî güce sahip bulunmak.

Kesilecek hayvanın kurban olmaya engel bir kusurunun bulunmaması gerekir:

- * Kötürüm derecesinde hasta,
  - * zayıf ve düşkün,
  - * bazı âzaları eksik,
  - * bir veya iki gözü kör,
  - * kulakları ve boynuzları kökünden kesilmiş,
  - * dili kesik,
  - * dişlerinin tamamı veya çoğu dökülmüş,
  - * kuyruğu ve memesi kesik
- hayvanlar kurban olmaz

YEMİN ÇEŞİTLERİ

Lağv Yemini: Yanlışlıkla doğru olduğu sanılarak yapılan yemindir. Bir kimsenin borcunu ödediğini sanarak “Borcumu ödedim” diye yemin etmesi böyledir. Kefareti yoktur.

Gamûs Yemini: Geçmiş zamanda yapılmış veya yapılmamış bir iş hakkında bile bile, kasten ve yalan yere yapılan yemindir. Bir kimsenin borcunu ödemediğini bildiği halde “ödedim” diye yemin etmesi böyledir.

Mün’akit Yemin: Yeminin terim anlamına uygun olan şekli olup, mümkün ve geleceğe ait bir konuda yapılan yemindir. Bir kimsenin şu tarihte borcunu ödeyeceğine, falanca yerde hazır bulunacağına, şu işi yapacağına yemin etmesi gibi.. Kefareti yukarıda verilmiştir.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

AKİTLER	NEDİR	ALICIYA TESLİM EDİLİR	ALICI BEDEL ÖDER	ALICI KULLANABİLİR	ALICININ OLUR	TEK TARAFU FESHE UYGUN MU	ÖRNEK
BEY	Satım Yapmak / Alışveriş Yapmak	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	Mağazadan giysi satın almak karşılığında parayı vermek
SELEM	Para Peşin Mal Veresiye	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	Tarım il müdürlükten önceden parayı peşin alıp hasat döneminde tarladaki buğdayı satmak
İSTİSNA'	Ücret Karşılığında imalat/Sipariş	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	Terziye ücret karşılığında istediği özelliklerde elbise diktirmek
ÂRİYET	Ödünç Verme Akdi	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	Gelin arabası için komşusunun arabasını ödünç almak
VEDİA	Emanet Vermek/ Muhafaza Etmek	EVET	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	Sınava girince dışardaki arkadaşına çantasını emanet vermek
HİBE	Karşılıksız Bağış	EVET	HAYIR	EVET	EVET	HAYIR	Kızılaya kan bağışı yapmak
REHİN	El Koyma/İpotek Teminat Altına Almak	EVET	HAYIR	EVET/HAYIR	HAYIR	EVET	Hz. Peygamber'in bir yahudiden veresiye satın aldığı tahıl için zırhını rehin bırakmış olması
SARF	Döviz/Para Değiş tokuşu	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	Doları bozdurup karşılığında Türk Lirası almak
KARZ	Borçlanmak/Borç Vermek	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	Sıkışık durumunda olan komşusuna durumu düzeldiğinde ya da belirlenen tarihe göre ödemek şartıyla borç vermek
İCÂRE	Kiralamak	EVET	EVET	EVET	HAYIR	HAYIR	Ev kiralamak ya da günümüzde Rent a Car'larda araba kiralamak
KEFALET	Birine Kefil Ve Vekil Olmak						Bankadan kredi çeken birisine kefil olmak ya da borçlu olan birisine borcunu ödeyeceğine kefil olmak
HAVALE	Borcu Başkasının Zimmetine Aktarmak						Ahmet Ali'ye borçlu, Ali de Mustafa'ya borçlu iken, Ali'nin Ahmet'e "bana vereceğin borcu Mustafa'ya ver" demesi

SATIM AKİTLERİ	NEDİR	ÖRNEK	KOD
MÜSAVEME	Serbest şekilde pazarlık yapılarak yapılan satış	İki kişinin karşılıklı pazarlık yaparak arabanın alışverişini gerçekleştirmeleri.	Pazarlık yapmak her MÜSLÜMAN için sünnettir.
MURABAHA	Maliyetin üzerine belli bir kâr konarak yapılan satış	100 ₺'ye mal olan bir ürünün 120 ₺'ye satılması	Ticaret yapanların bir miktar kâr etmeleri mü BAHT ır.
TEVLİYE	Maliyet fiyatına satış	Evlenen çiftlere çeyiz eşyalarını maliyet fiyatına kâr etmeden satmak	Bunlar yeni EVLİ , bunlardan kâr etmesek de olur
VAZ(D)İA	Maliyet fiyatının altında, zararına satış	100 ₺'ye alınan bir ürünü 80 ₺'ye satmak	Bugün VAZ iyet kötü, çünkü zarar ettik.
BEY-İ Bİ'L-VEFA	Satın alınan bir malı bedelini iade edince tekrar satın alma	1000 ₺'ye satın alınan bir telefonu 3 ay sonra tekrar 1000 ₺ karlığında geri alınması	VEFA sız evlada annesi sütünü helal etmeyip süt hakkını geri istedi.
BEY'U'L-İ(Ğ)NE	Vadeli alınan bir malı daha düşük fiyata aynı kişiye satma	12 taksitle 1200 ₺'ye satın alınan bir telefonu, aynı telefoncuya 1000 ₺ peşin olarak satmak	İĞNE 'yi kendine batırırsın, çuvaldızı başkasına batırırsın. (İğne küçük, çuvaldız büyük)
İVAZ	Anlaşmalı iki tarafın mal varlıkları arasında yapılan takas	Anlaşmalı olarak taraflardan biri satış niyetiyle karşısındakine saatini verirken, karşısındakinin de ona ayakkabısını vermesi	Arkadaşla anlaşana kadar İVAZ ımız çıktı
NARH	Maliyetin üzerinde çok fahiş fiyata satış	100 ₺'ye alınan bir ürünün 1.000 ₺'ye satılması	Çarşıdan aldım bir tane, eve geldim bin tane: NAR (Satış yaparken bire bin katmak)
İHTİKÂR	Stok yaparak ileride daha yüksek fiyata yapılan satış	100 ₺ olan yağların stoklanarak bir zaman sonra 250 ₺ satılması	Dinimizce her stokçu SAHTİKÂR dır.
NECEŞ	Müşteri kızdırtmak için hileli fiyat arttırımı	Satın alma niyetinde olmadığı halde arkadaşının arabasının daha pahalıya satılması için müşteriymiş gibi yapıp daha yüksek fiyat teklif etmek	Müşteri kızdırtıranlar NEC istirler, pisliktirler.
ŞUF'A	Taraflardan birinin satın alma işleminde öncelik hakkına sahip olması	Tarhaları yan yana olan iki kişiden biri tarhasını satışa çıkardığında, alma hakkına önce yanındaki tarla sahibi sahiptir.	Hasta olan birisine ŞİFA dilemek, önce kapı komşusunun hakkıdır.

ŞİRKETLER HUKUKU	NEDİR	ÖRNEK	KOD
MAL-EMVAL	Ortaklardan her birinin mal/sermaye ile kurdukları ortaklıktır.	Arkadaş olan Ali ve Mustafa'nın sermayelerinden 500.000 ₺ vererek ortaklaşa bir mağaza açmaları	Ortaklaşa açtığımız mağazaya kaliteli MALL ar aldık.
A'MAL	Ortakların emeğe dayalı kurdukları ortaklıktır	İki taşeron arkadaşın bir okul binasını inşa etmek üzere ortaklık kurmaları ve binayı yaptıktan sonra aldıkları parayı bölüşmeleri	İnşatta çalışan taşerona AME Le denir.
VÜCŪH	Sermayesi olmayan tecrübe sahibi ortakların kredi ve itibara dayalı ortaklığıdır.	Cafe işletmeciliğinde tecrübeleri olan iki ortağın kredi çekip bir cafe açıp işletmeleri	İtibar ımızı kaybedersek toplumun içine çıkacak yüzümüz(VECH) olmaz.
MUFÂVADA	Ortakların her açıdan eşitliğe dayalı yaptıkları ortaklık	Hakan, Erkan ve Serkan'ın her biri 250.000 ₺ vererek bir AVM açmaları	Eşitlik en büyük FAV orimdir.
İNÂN	Eşitlik olmadan kurulan ortaklıktır	Hasan'ın 80.000 ₺, Hüseyin'in 110.000 ₺ sermaye koyarak bir galeri açmaları	İNAN bana bu şartlarda eşit değiliz .
MUDÂREBE	Ortaklardan bir tarafın mal diğer tarafın emek ortaya koyarak yaptıkları ortaklık	Bankanın, müşterisinin parasını alıp müşteri adına çalıştırması	Mudarebe M:Mal / E:Emek
MŪZÂRAA	Bir tarafın arazi diğer tarafın emek ortaya koyarak yapılan zirai ortaklık	Tarla sahibinin buğday ekmek ve çıkan hasılatı belli oranda paylaşmak üzere tarlayı birisine vermesi	MŪZARA Z: ziraat ARA: Arazi
MAĞARESE	Arazi sahibinin ağaç dikip yetiştirmesi üzerine birine vererek yaptıkları ortaklık	Arazi sahibinin limon ağacı yetiştirmek ve çıkan ürünü paylaşmak üzere araziyi birisine vermesi	MAĞARESE AĞA: Ağaç
MŪSAKAT	Bahçe sahibinin bahçenin bakım ve sulanması karşılığında biriyle ortaklığı	Bahçe sahibinin bahçivana bakım, sulama ve ürün yetiştirip paylaşmak adına emek sahibi birisine vermesi	En kaliteli su firması SAKA SU firmasıdır.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

A- Nikah Akdinin Kuruluş (İn'ikad) Şartları

- 1- Ehliyet**
- 2- Meclis Birliği**
- 3- Evlenme Engelinin Olmaması**
- 4- Evliliğin Şartsız Olması**

Sürekli Evlenme Engelleri:

- 1- Kan Hısımlığı**
- 2- Evlilik Hısımlığı (Hürmet-i Müsahere/Sihriyyet)**
- 3- Süt Hısımlığı**

Geçici Evlenme Engelleri:

- 1- Evli Kadın**
- 2- Üçüncü Defa Boşanmış Olmak**
- 3- Ehl-i Kitab Dışında Diğer Dinlere Mensup Kadınlar**
- 4- Beşinci Kadın**
- 5- Akraba Kadınlar**
- 6- Liân/ Müla'ane (Karşılıklı Lanetleşme)**
- 7- Zina**
- 8- İhram**
- 9- İddet Bekleyen Kadınlar**

Nikah Akdinin Geçerlilik Şartları

- 1- Şahitler veya İlan**
- 2- Evlenme Engelinin Olmaması**
- 3- İkraah veya Cebrin Olmaması**

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Unsurları ve in'ikad şartları tamam olup sıhhat şartlarında eksiklik olan evlilik fâsid evliliğdir. Bu tür evlilikte tarafların derhal ayrılmaları gerekir. Fâsid evlilik kendi başına herhangi bir sonuç doğurmaz. Ancak bu evlilikle birlikte fiilî birleşme de (zifaf) vuku bulmuşsa bu evlilikten **şu sonuçlar doğar:**

1. Mehr-i misil ile müsemmâdan az olanı kadının hak etmesi.
2. Böyle bir birleşmeden doğacak çocukların nesebinin babaya bağlanması.
3. Ayrıldıklarında kadının fesih iddeti beklemesi.
4. Fâsid nikâhla bir araya gelen eşler arasında hürmet-i musâhere denilen sıhrî hısımlıktan doğan evlilik engelinin teşekkülü.

EVLİLİK AKDİNİN SONUÇLARI

- 1- Mehir
- 2- Nafaka
- 3- Evliliğin Sona Ermesi
- 4- İddet
- 5- Miras

ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ

KONU TEKRAR

Mehir Çeşitleri

1- **Mehr-i müsemma**: Nikâh anında belirlenen mehirdir.

2- **Mehr-i misil**: Nikâh anında belirlenmeyen ve toplumdaki örf'e göre rayiç bedel üzerinden verilen mehirdir

3- **Mehr-i muaccel**: Evlilik anında peşin olarak ödenen mehirdir

4- **Mehr-i müccel**: Ödenmesi sonraya bırakılan haklardan feragat etmesi suretiyle tarafların anlaşarak evlilik birliğine son vermelerine **hul'** veya **muhâlea**, mahkeme kararıyla meydana gelen boşanmaya da **tefrîk** denir.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Boşama Çeşitleri:

1. Ric'î Talâk: Kocaya yeni bir nikâha ihtiyaç olmadan boşadığı karısına dönme imkânı veren boşama türüne dönülebilir boşama anlamında “ric'î talâk” denir.

2. Bâin Talâk: Kocaya boşadığı eşine ancak yeni bir nikâhla dönme imkânı veren boşanma şeklidir. Bu boşama kocanın eşini üçüncü boşaması ise yeni bir nikâh da tarafların bir araya gelmesi için yeterli değildir; aralarında büyük ayrılık denilen **beynûnet-i kübrâ** meydana gelmiştir. Kadının daha önce belirtildiği üzere bir başkasıyla geçerli bir evlilik yapmadan ilk eşine dönmesi mümkün değildir.

3. Sünnî Talâk: Hz. Peygamber'in bu konuda getirdiği ölçü ve sınırlamalara riayet edilerek yapılan boşama şeklidir

4. Bid'î Talâk: Sünnet'e aykırı biçimde gerçekleştirilen boşamayı ifade etmektedir. Bu bakımdan genel olarak Sünnî olmayan her talâk bid'î kabul edilir.

Kazâî Boşanma Sebepleri

- 1- Hastalık ve Kusur
- 2- Kocanın Nafakayı Temin Etmemesi
- 3- Terk ve Gaiplik
- 4- Fena Muamle ve Geçimsizlik
- 5- Lian
- 6- İlâ

İslâm hukukunda çocukların bakım ve yetiştirilmesine **hidâne** adı verilir.
Anne sağ değilse bu hak ve sorumluluk annenin kadın akrabalarına aittir

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Miras Hukukun Temel Özellikleri

- 1-** Mirasın mirasçılara intikali için miras bırakanın (mûris) ölmesi veya öldüğüne mahkemece hükmedilmesi
- 2-** Ölüm anında mirasçının hayatta bulunması ve mirasçılığa engel bir durumun da bulunmaması gerekir.
- 3-** Çoğunluğa göre terekenin taksiminde öncelikler sıralaması, ölenin tekfin ve defin masrafları, ölenin borçları ve kalan malın üçte birini aşmamak kaydıyla vasiyeti şeklindedir. Bunlardan sonra kalan mal mirasçılara paylarına göre dağıtılır
- 4-** Ölüm hastalığında yapılan ve mirastan mahrumiyeti amaçlayan tasarrufların geçersizdir.
- 5-** Öz ve baba bir kardeşler arasında kadınların hissesi erkeklerinkine göre yarı olarak belirlenmiştir.

Mirasçılık sebepleri;

Kan hısımlığı,
Evlilik
Velâdır.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Ashab-ı Feraiz:

12 kişiden oluşur. 4'ü erkek 8'i kadından oluşur.
Bunlar;

1- Nine- Ana- Karı- Kız kardeş(3) (ana bir, baba bir, ana baba bir)
toplam=6

2- Kızı - Oğlun kızı (Kız torun)=2

3- Dede- Baba- Koca - Erkek kardeş (ana bir)=4

Bunlardan karı-koca mirasın sebebi; diğerleri ise nesebidir.

Başka bir ifadeyle Ashabü'l-Feraiz,

Karı, Koca,

Baba, Anne,

Kızın Kızı, Oğlun kızı,

Kız kardeş (her türlü),

Baba tarafından araya kadın girmeyen dedeler

Anne ve baba tarafından nineler.

Baba ve dede aynı anda asabe de olup her iki vasfı beraber kullanarak 2 yönden miras alabilirler.

Kız, oğlun kızı, ana baba bir kız kardeş, baba bir kız kardeş hem asabe hem ashab-ı feraiz olabilirler. Ancak aynı anda iki vasfı kullanamazlar.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Asabeler: Ashab-ı feraiz hisselerini aldıktan sonra, artan malı alanlara asabe denir. 2'ye ayrılır:

1- Asabe-i Sebebiyye: Mevla kölesini azad ettikten sonra, kölesi ölüp arkasında mal bırakırsa ve kölesinin de kimsesi yoksa Mevlası onun mirasçısı olur. Buna asabe-i sebebiyye denir.

2- Asabe-i nesebiyye: Nesepten gelen Asaba denir. kendi arasında üçe ayrılır:

a) Bi-nefsihi asabe: Araya hiç kadın girmeden murise erkeklerle bağlanan erkek akrabalarıdır. Tamamen erkeklerden oluşur.

- Mürisin oğlu, oğlunun...oğlu

-Babası, babasının...babası

-Ana baba bir ve baba bir erkek kardeş ve bunların oğulları

-Amcaları, amca çocukları

Bu dört grupta yer alan asabeler, kuvvetliden zayıfa doğru dizilmiştir. Öndeki gruptan biri varken sonraki gruptan asabe olmaz.

b)Bi-ğayrihi asabe: Tamamen kadınlardan oluşur. Kızı gibi

c) Maa ğayrihi asabe: Tamamen kadınlardan oluşur. Ana baba bir kız kardeş ve baba bir kız kardeş.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Zevi'l-erhâm; Ashâbü'l-ferâiz ve asabe gruplarına girmeyen kızın çocukları, amca, dayı ve teyze gibi yakınlarla denilir

Mirasçılığa Mani Haller:

1- Katil Olmak: Varis, murisini öldürecek olursa mirastan mahrum bırakılarak cezalandırılır.

2- Köle Olmak: Köle ne varis ne de muris olur. Malı olmadığı için muris olamaz; köle olduğu için varis olamaz.

3- Din Ayrılığı: Müslüman kâfire, kâfir Müslümana varis olamaz.

4- Ölüm Tarihinin Bilinememesi: varis ve muris kaza, göçük altında kalmak, aynı suda boğulmuş olmak gibi sebeplerle beraber ölseler ve hangisinin daha önce öldüğü bilinmiyorsa ikisi arasında miras hukuku cereyan etmez.

5- Varisin Bilinememesi: Varisin var olduğu kesin, fakat kim olduğu bilinmiyorsa bu iki kişi arasında mirasçılık cereyan edemez.

6- Çocuğun babaya nisbet edilmemesi: Liân veya zina gerekçesiyle çocuk babaya nispet edilemiyorsa burada da

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Hacb: Mûrise daha yakın mirasçının (akreb) diğer akrabaların mirasçılığını engellemesine “**hacb-i hırmân**”, miras paylarını azaltmasına “**hacb-i noksân**” denir.

İslâm miras hukuku sisteminde ölenin evlâdı, eşi ve ebeveyni onun en yakınları sayıldığından bunlarla arasına daha yakın bir hısmın girmesi düşünülemez:

karı-koca/ana-baba/ oğul-kız

Hacb Örnekleri

- *** Ölenin babası varsa erkek kardeşi ve dedesi hacb olunur
- *** Ölenin annesi varsa ninesi hacb olunur
- *** Ölenin oğlu varsa babası ve torunu hacb olunur
- *** Ölenin kızı varsa annesi ve ninesi hacb olunur
- *** Ölenin oğlu varsa anne bir erkek kardeşi hacb olunur
- *** Ölenin kızı varsa ana bir kız kardeşi hacb olunur
- *** Ölenin oğlunun oğlu varsa erkek kardeşi hacb olunur

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

İki Durumda Kadın ve Erkek Eşit miras alır:

Anne ve Baba eşit miras alır (Birçok yerde)

Ölenin anne tarafından akrabaları (Örneğin, ölenin anne bir, kız ve erkek kardeşleri)

SORUDA "ANNE BİR" İFADESİ VARSA KIZ VE ERKEK EŞİT ALIR

Tehârüc "bir bedelle mirastan çekilme" anlamına gelir

Münâseha mirasçılardan bir veya birkaçının vefatı halinde onlara düşen payların kendi vârislerine intikal etmesi durumudur

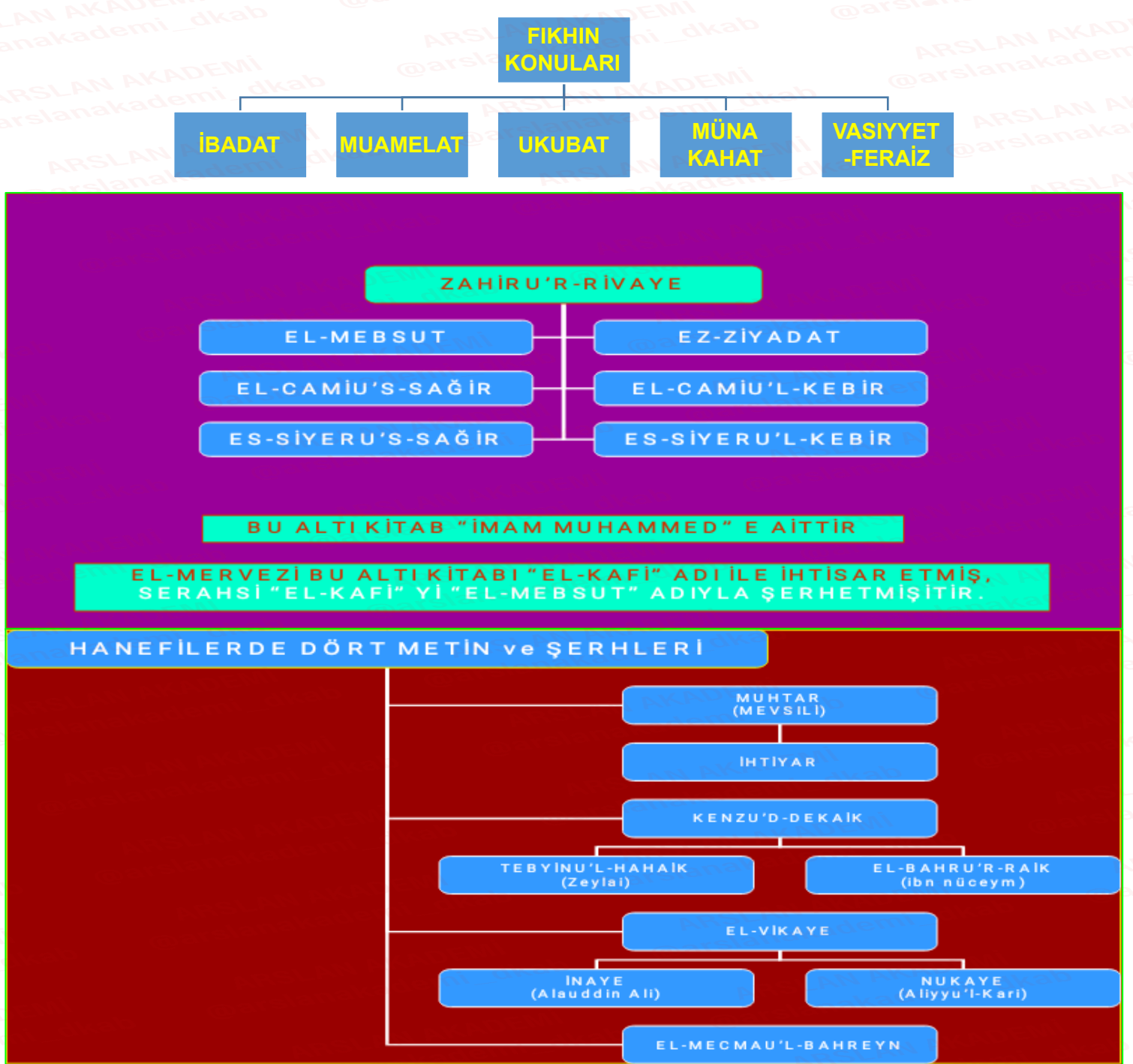
Redd Belirli pay sahiplerinin (ashâbü'l-ferâiz) mirastan paylarını almalarından sonra artan miktarın -asabenin bulunmaması sebebiyle- payları oranında yine onlara dağıtılması durumudur

Avl bir mirasın taksiminde, belirli hisse sahiplerinin terekeden alacakları pay miktarı hesaplanırken, payların toplamının ortak paydadan fazla çıkması

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

1- Had Cezası

Allah hakkı yani toplumun hakkı olarak yerine getirilmesi gerekli, miktar ve keyfiyeti belirli ve sınırlı cezaî müeyyidedir.

1- Zina Suçu (Kur'an): 4 erkeğin şahitliğiyle sicillenir. Cezası bekar olana 100 sopa/celde (Kur'an) + Bir yıl sürgün (Hadis), Evli olanlara taşlanarak öldürülmesidir/recm (Hadis)

2- Zina İftirası (Kazf) Suçu (Kur'an): İffetli bir kadına iftira atmanın cezası 80 celdedir (Kur'an) Ya iki erkeğin şahitliği ya da ya da suçlunun ikrarıyla ispatlanır.

3- İçki İçme Suçu (İcma): İçki içenlerin cezası Hz. Ömer dönemindeki sahabe icmama göre 80 celdedir

4- Hırsızlık/Sirkat Suçu (Kur'an): Hırsızlığın cezası Kur'an'da belirtildiği üzere sağ elinin kesilmesidir. Çalınan malın aynen iadesi ya da bedelinin tazmin edilmesi gerekir

5- Yol Kesme Suçu: (Kur'an): Kur'an'a göre Dört türlü cezası vardır:

- 1- İnsanları korkutma şeklinde olursa cezası = sürgün
- 2- İnsanların malını alma şeklinde olursa cezası = sağ el sol ayak çapraz kesilmesi
- 3- İnsanları öldürme şeklinde olursa cezası = ölüm
- 4- Hem öldürme hem de mala el koyma şeklinde olursa cezası = Asılma (salb)

6- İsyân Suçu: (Kur'an + Hadis): İsyancılarla savaşılar ve isyan esnasında öldürülür. İsyân bastırıldıktan sonra öldürme eylemi olmaz, isyancıların kadın ve çocukları esir alınmaz, mallarına ganimet olarak el konulmaz

7- Mürtedin Suçu: (Hadis ve İcma): Cezası ölümdür. Hanefilere göre, sadece erkek

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Kıyas Cezası

Kasten yaralama, sakat bırakma ve öldürme olaylarında suçlunun, işlediği fiile denk bir ceza ile cezalandırılması ilkesine kıyas denir.

Kur'an;

- * Kıyasın farz kılındığını
- * Kıyasta hayat olduğunu
- * Tevrat'ta da kıyasın emredildiğini
- * Adam öldürmede maktulün velisine kıyası isteme yetkisi verildiğini
- * Maktulün velisi tarafından katilin affedilmesi halinde veya hataen adam öldürmelerde diyet ödeneceğini
- * Kasten adam öldürenin âhirette de cehennem azabı ile cezalandırılacağını
- * Hataen adam öldürenin kefâret olarak diyetten başka bir mümin köleyi âzat etmesi gerektiğini bildirmektedir.

Cenin (anne karnındaki bebek) kıyası Ğurre'dir. Tazminat diyetidir. 5 deve'dir

Ta'zir Cezası:

Had ve kıyas cezası dışında kalan, yani naslarla belirlenmemiş olup takdir ve tayini kanun koyucuya, hâkime, devlet başkanına bırakılmış bulunan cezalardır.

İslâm hukukçuları bu grup cezaların ölüm, celde, hapis, sürgün, kınama, tehdit, nasihat, tazmin ve malî ceza şeklinde verilebileceğini kabul ederler.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Bazı Önemli Kavramlar:

İmameyn: İmam Ebu Yusuf (Kadı'l-kudat) ile İmam Muhammed

Şeyhayn: Ebu Hanife ile öğrencisi imam Yusuf

Tarafeyn: Ebu Hanife ile öğrencisi Muhammed

Kavâid: fikhî hüküm elde ederken gözetilen ilkeler ve hükümlerin dayandığı genel kurallar.

Furûk/Eşbâh/Nezâir: Kavâid ilim dallarıyla yakın ilişki içinde olup fikhin dış görünüş bakımından birbirine benzeyen, ancak hüküm ve hukukî değerlendirme açısından farklı olan veya şekil itibariyle farklı oldukları halde aynı hükme tâbi meselelerini konu edinen bir ilim dalının adıdır.

Nevâzil: Mezhep imamlarından sonra ortaya çıkmış meseleleri, modern dönemde ise yeni fikhî problemleri ifade eder.

Ahvalü's-şahsiye: Doğum, ölüm, ehliyet, velâyet, vesâyet, evlenme, boşanma, nesep ve mirasla ilgili haller kişinin şahsî ahvalini meydana getiren durumlardır

Ahkamü's-sultaniyye: Klasik İslâm hukuk literatüründe devlet idaresiyle ilgili hükümlerdir.

Edebü'l-Kadi: Mahkemede yargılama ve hüküm verme yetkisine sahip olan bir hâkimin, kişisel ve tüzel kişiliğinde bulundurması gereken şartlar ve mahkemede adâleti hâkim kılmak suretiyle zulmü ve haksızlıkları kaldırmak ve İslâmî hükümleri korumak için

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

KUR'AN-I KERİM			
SÜBUT AÇISINDAN		DELALET AÇISINDAN	
Metnin/lafzın nispet edildiği kişiye aidiyeti sorgulanır (metnin bize geliş süreci)		metnin ne anlatmak istediği sorgulanır (metnin bizden gidiş/anlaşılma süreci)	
KAT'İ		KAT'İ	ZANNİ
Kur'an'ın sübutu kat'idir. nüzul sürecinde		manası açık	ucu açık
kaydedilmiştir. tahrife ve tahribe uğramamıştır.		bazı ayetlerin manası açık, bazılarının ucu	
deliller içerisinde bu derecede başkası yoktur.		açıktır. farklı şekillerde anlaşılabilir.	
farklı anlayışlar için kaynaklık teşkil etmez		farklı anlayışlara kaynaklık etmiştir...	

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

HADİS / SÜNNET			
aşağıdaki tabloda lafzın ve anlamın tespit edilmesine yönelik çalışmalar değerlendirilmektedir.			
SÜBUT AÇISINDAN		DELALET AÇISINDAN	
Metnin/lafzın nispet edildiği kişiye aidiyeti sorgulanır		metnin ne anlatmak istediği sorgulanır	
KAT'İ	ZANNİ	KAT'İ	ZANNİ
mütevahir rivayetler	ahad rivayetler	manası açık	ucu açık
Lafzi	manevi	bazı hadislerin manası açık, bazılarının ucu açıktır. farklı şekillerde anlaşılabilir.	
% 1-2	büyük çoğunluğu bu gruptadır		
Hadislerin hem sübut hem de delalet yönüyle zannilik taşımaları din anlayışındaki farklılıklara (mezheplere) kaynaklık etmiştir			

c) İcmâ

Fıkıh usulü terimi olarak icmâ' "Muhammed (s.a.) ümmetinden olan müctehidlerin Hz. Peygamber'in vefatından sonraki herhangi bir devirde şer'î bir meselenin hükmü üzerinde fikir birliği etmeleridir"

İcmanın Şartları:

- 1- Hz. Peygamber'in vefatından sonra olması
- 2- İcma edenlerin Müslüman ve müctehid olması
- 3- İcma sayılacak fikir birliğinin oluşması
- 4- İcma'ın şer'i bir hüküm hakkında olması

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

d) Kıyas

Fıkıh usulü terimi olarak kıyas, "naslarda (Kitap ve Sünnet'te) hükmü bulunmayan fikhî meseleye, aralarındaki illet (gerekçe) birliği sebebiyle, naslarda düzenlenmiş meselenin hükmünü vermek" şeklinde tanımlanır. Kıyas işlemini meydana getiren unsurlara "**erkânü'l-kıyas**" (kıyasın rükünleri) denir.

Bu rükünler şunlardır:

- 1. Asıl:** Hükmü nas tarafından belirlenmiş fikhî olay.
- 2. Fer':** Hükmü nas tarafından belirlenmemiş fikhî olay.
- 3. Aslın hükmü:** Asıl hakkında sabit olan ve kıyas yoluyla fer'e de uygulanmak istenen hüküm.
- 4. İlet:** Asla ait hükmün konmasına esas teşkil eden özelli

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Şartları:

- 1- Asl'ın hükmü, kitap veya sünnet ile sabit olmalıdır
- 2- Asl'ın hükmü, aklın idrak edebileceği bir illete sahip olmalıdır
- 3- Asl'ın hükmü sadece asl'a mahsus olmamalıdır
- 4- Ferr hakkında nasslarda veya icmada müstakil bir hüküm bulunmamalıdır
- 5- Asl'da bulunan illetin aynısı ferr'de de bulunmalıdır
- 6- İlet zahir olmalıdır
- 7- İlet munzabıt (değişkenlik göstermeden sabit ve belirli olması)

Sevki Taksim:

- 8- İlet kâsır olmalı (Asl'a mahsus olmamalı)
- İlet olmaya elverişli olan vasfı tespit etmek için olabilecek hususların sıralanarak gözden geçirilmesi durumudur. Hükümün illeti nass veya icmada bulunmayınca bu metoda başvurulur.

- 1- **Tahkiku'l-Menat:** Nass, icma veya başka yollarla tespit edilmiş olan illetin aynısının başka bir meselede de bulunup bulunmadığını tespit etmek.
- 2- **Tenkihu'l-Menat:** Nassta yer alan vasıflar üzerinde, illet olarak kabul edilmeyecek olanları ayıklamak ve nassın esas illetini tespit etmek

- 3- **Tahricu'l-Menat:** Nass veya icmada yer alan bir hükme münasib

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

e) İstihšan

İstihšan, müctehidin bir meselede, özel bir delil sebebiyle, o meselenin benzerlerinde verdiği hükümden vazgeçip başka bir çözümü benimsemesi, ya da iki farklı kıyas imkânı bulunduğu anda, ilk bakışta dikkat çekmeyen kıyası (kapalı kıyası) gerekçe birliği açısından daha güçlü bulduğu için açık kıyasa tercih etmesidir.

f) İstislâh (Mesâlih-i Mürsele)

İslâm hukuk terminolojisinde maslaha terimi geniş anlamda kullanıldığında, hem "yarar sağlama"yı hem "zararı savma"yı ifade eder. İstislâh, hukuk kuralları ile toplumsal vâkıa arasında dengenin kurulmasına, nasların ilke ve amaçları ile kamu yararının birlikte gözetilmesine ve bu uyum içerisinde çözümler üretilmesine imkân vermekte olduğundan fıkıh usulünde fevkalâde önemi hâiz olmuştur. Bu metodu daha çok **Mâlikî** fakihlerinin kullandığı bilinmek

İstishâb

Fıkıh usulü terimi olarak istishâb, daha önce varlığı bilinen bir durumun –aksine delil bulunmadıkça– varlığını koruduğuna hükmetme yöntemidir. İstishâb metodunun temelini, İslâm hukukunun en kapsamlı beş genel kuralından biri olan "el-yakinü lâ yezûlü bi's-şek" (Mecelle'deki ifadesi ile "Şek ile yakın zâil olmaz" (madde 4) kaidesi oluşturur. Buna göre, kesin olarak varlığı (ya da var olmadığı) bilinen bir durumun değiştiğine dair delil bulunmadıkça o duruma göre hükmedilmesi asıldır; bir tereddüt sebebiyle o hüküm ortadan kaldırılamaz ve o durum için yeni delil

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Vücûb ehliyeti: kişinin haklara sahip olabilme ve borç altına girebilme ehliyetidir. Vücûb ehliyetinin temelini zimmet ve hukukî kişilik teşkil eder;

*** Bu ehliyetin yaş, akıl, temyiz ve rüşd ile alâkası yoktur.

*** Aklî ve bedenî gelişimi ne durumda olursa olsun yaşayan her insanın bu tür ehliyete sahip olduğu kabul edilir.

*** Ceninin sağ doğması kaydıyla miras, vasiyet, vakıf ve nesep haklarının bulunduğu bu sebeple de eksik vücûb ehliyetine sahip olduğu belirtilir.

Edâ ehliyeti: Kişinin dinen ve hukuken muteber olacak tarzda davranmaya ve hukukî işlem yapmaya elverişli oluşu demektir.

*** Edâ ehliyetinin temelini akıl ve temyiz gücü teşkil eder.

*** Akıl ve temyiz gücü tam olduğunda tam edâ ehliyetinden, eksik olduğunda ise eksik edâ ehliyetinden söz edilir.

Eda Ehliyeti Olmayanlar/Ehliyetsizler

*** Temyiz çağına gelmeyen çocuk, akıl hastası olan kimselerin edâ ehliyeti yoktur.

*** Haklarını kanunî temsilciler vasıtasıyla kullanırlar.

*** Bunların dinen ve hukuken geçerli niyet ve iradeleri bulunmadığından imanla ve ibadetlerle mükellef tutulmazlar.

*** Fiilleri sebebiyle cezaî sorumluluk da taşımazlar.

*** Sözlere, hukukî fiil ve işlemleri hukuken geçersiz olup yok hükmündedir.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Eksik Eda Ehliyeti/Mümeyyiz: (Yaş 7- Buluğ'a kadar)

Henüz bulûğa ermemiş fakat temyiz çağına gelmiş çocuklar eksik edâ ehliyetine sahiptir. Kişiler yaklaşık olarak yedi yaşından bulûğa kadar mümeyyiz sayılır.

*** Mümeyyizlerin dinî edâ ehliyeti ile hukukî (medenî) edâ ehliyeti bazı farklılıklar gösterir.

*** Mümeyyiz çocuklar iman, namaz, oruç, hac, kefâret, cihad, iyiliği emredip kötülüğü engelleme gibi dinî ödevlerle ve bedenî ibadetlerle mükellef değildir.

*** Davranışlarının hukukî-malî sorumluluğu bulunsa da cezaî sorumlulukları yoktur.

*** Mümeyyiz çocuğun ve bu hükümde olan kimselerin yaptığı hukukî işlemlere gelince hibeyi, sadakayı, vasiyeti kabul gibi sırf fayda yönü bulunan ve mal varlığında artışa yol açan hukukî işlemleri kimsenin izin ve onayına bağlı olmaksızın geçerli olur.

*** Mahiyet icabı hem kâr hem de zarar yönü bulunan alım satım, kira, şirket gibi bedelli hukukî işlemleri ancak kanunî temsilcisinin izin veya onayı ile geçerli olur.

*** Hibede bulunma, borç ikrarı, kefalet gibi sırf zarar sayılan

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

Bulûğ Çağı/Tam Eda Ehliyeti:

Biyolojik ergenlik demek olan bulûğ, kişinin çocukluk döneminden çıkıp yetişkin insanlar grubuna katıldığı hayatının önemli bir dönüm noktasıdır.

*** Bulûğ, erkek ve kız çocuğunun fiilen ergenliğe kavuşması (erkeklerin ihtilâm olmaya, kızların âdet görmeye başlaması) ya da fiilen bâliğ olup olmadığına bakılmaksızın belli bir âzami yaş sınırına ulaşması demektir. Bu ikincisine hükmen bulûğ tabir edilir.

*** Hükmen bulûğ yaşı Ebû Hanîfe'ye göre erkeklerde 18, kızlarda 17 yaş, çoğunluğa göre her ikisi için de 15 yaşır.

*** Bulûğla birlikte kişinin yeterli aklî yetişkinlik kazandığı var sayıldığı için aksini gösteren bir delil olmadıkça kişi akıl ve bulûğ ile tam edâ ehliyeti kazanır.

VAZ'İ HÜKÜM:

İki durum arasında şâriin kurduğu bağı ifade eden vaz'î hüküm, kendi içinde sebep, şart ve mâni' şeklinde üçe ayrılır. Bu grupta yer alan sebep, rükün, şart, mâni, sıhhat, fesad, butlân gibi ayırım ve kavramlar özellikle ibadetler ve ahvâl-i şahsiyye alanında önemlidir.

1- Sebep: Şâriin varlığını hükmün varlığı, yokluğunu da hükmün yokluğu için alâmet kıldığı durumdur.

Örneğin; - Vakit namaz için sebeptir

2- Rükün: Fıkıh ilminde bir şeyin varlığı kendi varlığına bağlı olan ve onun yapısından bir parça teşkil eden bir unsuru ifade eder.

Örneğin; - Kıraat, Rükü', Secde, Kıyam namazın rüknüdür

3- Şart: Bir hukukî sonucun varlığı kendi varlığına bağlı olan, ancak kendisinin varlığı onun varlığını zaruri kılmayan ve onun yapısından bir parça teşkil etmeyen fiil veya vasıftır.

Örneğin; - Namaz için abdest

4- Mâni': "Varlığı sebebe hüküm bağlanmaması veya sebebin gerçekleşmemesi sonucunu doğuran durum" şeklinde tanımlanır.

Örneğin; - Din ayrılığı ve mirasçısını öldürme mirasçı olmaya,

ARSLAN AKADEMİ

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

TEKLİFİ HÜKÜM(EF'AL-İ MÜKELLEFİN)

a) Farz:

Allah ve Resulü'nün mükelleften yapılmasını kesin ve bağlayıcı tarzda istediği fiil demektir. Hanefîler delilin kat'î veya zannî oluşuna göre bir ayırım yaparak, bir fiilin yapılmasını kesin ve bağlayıcı tarzda istendiğini gösteren delil kat'î ise bunu farz olarak kabul etmişlerdir. Farz, mükellefin ifa sorumluluğu açısından farz-ı ayın ve farz-ı kifâye şeklinde iki kısma ayrılır.

Farz-ı ayın, şâriin her bir mükellefin ayrı ayrı ifa etmesini istediği mükellefiyettir. O emri başkalarının yerine getirmekte oluşu kişiyi sorumluluktan kurtarmaz. Namaz, oruç, hac, zekât gibi temel ibadetler böyledir.

Farz-ı kifâye ise, müslümanların ferden değil de toplum olarak sorumlu oldukları mükellefiyetlerdir. Cenaze namazının kılınması, cihad, ilimle meşguliyet, meslek ve sanatların icrası, iyiliklerin emredilip kötülüğün engellenmesi, şahitlik böyledir. Bu görevleri toplumun bir kesimi yerine getirince

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

b) Vâcip:

Hanefilere göre zannî delille sabit olan hükme vacip denir. Hanefîler, vâcibin de farz gibi kesin olarak yapılması gerektiği görüşündedir.

Hanefîler'in farz-vâcip ayırımının bazı itikadî ve fikhî sonuçları vardır:

- 1-** Farzı inkâr, kişiyi dinden çıkarır, tekfir sebebi olur. Vâcibin inkârı küfrü gerektirmez.
- 2-** Geçerli mazereti bulunmadığı halde farzı terkeden kimse fâsık durumuna düşer.
- 3-** Her iki fiilin de mazeretsiz terki kişiyi uhrevî cezaya müstehak kılsa da vâcibin terki farzın terkine nisbetle daha hafif bir kusur sayılır. İbadetler konusunda farz terkedilirse o amel bâtil olur, aynen tekrarlanması dışında telâfi imkânı olmaz. Buna karşılık vâcibin terki ile amel bâtil olmaz, başka bir şekilde telâfi edilmesine imkân tanınır.
- 4-** Farz kat'i bir delile dayanırken, vacip zanni delile dayanır.

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

c) Mendup:

Teşvik edilen, yapılması kesin olmayan bir tarzda istenen, yani farz ve vâcip olmayan davranışların genel adıdır.

Hanefî fıkında, farz ve

vâcip dışında yapılması uygun görülen davranışlar –kuvvetliden zayıfa doğru olmak üzere–; sünnet, müstehap (mendup) ve âdâb olarak sıralanır

d) Sünnet

Hız. Peygamber'in farz ve vacip kapsamı dışında kalan yani kesin ve bağlayıcı olmaksızın tavsiye ve örnek olma niteliğini taşıyan söz ve fiillerinin genel adıdır. Hanefîler'in dışındaki fakihler, Allah ve Resulü'nün kesin ve bağlayıcı olmayan tarzda yapılmasını istediği veya tavsiye ettiği fiillerin tamamını kapsamak üzere mendup terimini kullanırlar. Hanefîler'in ise mendubu genelde müstehap mânasında kullandıklarını bu arada

e) Müstehap
belirtmek gerekir.

Hız. Peygamber'in bazan işleyip bazan terkettiği, âlimlerin ve sâlih kulların öteden beri yapageldikleri ve tavsiye ettikleri fiil ve davranışlara dinî terminolojide müstehap denilir. Müstehaplar ibadetlerin ve beşerî ilişkilerin daha güzel ve verimli olmasını sağlayan âdâb ve ahlâk kuralları niteliğindedir.

Meselâ sabah namazının ortalık aydınlanıncaya kadar, sıcak mevsimlerde öğle namazının serin vakte kadar geciktirilmesi, akşam namazında acele edilmesi böyledir

**ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ**

KONU TEKRAR

1) Tahrîmen Mekruh: Bu, şâriin yapılmamasını kesin ve bağlayıcı tarzda istediği bir fiil olmakla birlikte, bu talep haber-i vâhid gibi zannî bir delil ile sabit olmuştur.

Bu tür mekruh harama yakın olup, vâcibin karşıtıdır. İki kişi arasında yapılan bir akdi bozmak üzere yeni bir fiyat teklif etmek, başkasının evlenme teklifinde bulunduğu kadına evlenme teklifinde bulunmak gibi

2) Tenzîhen Mekruh: Bu, şâriin yapılmamasını kesin ve bağlayıcı olmayan bir tarzda istediği fiildir. Bu tanım, cumhûr-ı fukahânın mekruh tanımına uygundur. Tenzîhen mekruh, helâle yakın olup, mendubun karşıtıdır. İkinci namazından sonra, güneşin batmasından az önce nâfile namaz kılmak, soğan, sarımsak yiyerek camiye gitmek, abdest alırken suyu israf etmek gibi fiiller bu kısma örnek verilebilir

Haram li-aynihî: Şâriin, bizzat kendisindeki kötülük sebebiyle, baştan itibaren ve temelden haramlığına hükmettiği fiildir. Zina, hırsızlık, adam öldürme, dinen murdar sayılan eti yeme, evlenme mânii olanlarla evlenme gibi.

Haram li-gayrihî: Aslında meşrû ve serbest olduğu halde, haram kılınmasını gerekli kılan geçici durumla ilgili olan fiildir. Meselâ, bayram gününde oruç tutmak böyledir. Esas itibariyle orucun kendisi meşrû bir fiildir. Fakat Allah bu fiilin bayram gününde yapılmasını haram kılmıştır. cuma namazı esnasında alışverişle meşgul olmak, haksız olarak ele geçirilen arazide namaz kılmak gibi

ÖABT DKAB VE İHL
ÖĞRETMENLİĞİ

KONU TEKRAR

